

Nuomonė dėl „Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui — Tekstilės ir drabužių sektoriaus ateitis išsiplėtusioje Europos Sąjungoje“

(KOM(2003) 649 galutinis)

(2004/C 302/19)

2003 m. spalio 28 d. Komisija, vadovaudamasi Europos Bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, nusprendė paprašyti Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pateikti nuomonę dėl „Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui Tekstilės ir drabužių sektoriaus ateitis išsiplėtusioje Europos Sąjungoje“.

Vieningos rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. gegužės 4 d. patvirtino savo nuomonę. Pranešėjas buvo ponas Pezzini, o antrasis pranešėjas – ponas Nollet.

2004 m. birželio 30 d. – liepos 1 d. vykusioje 410-ojoje plenarinėje sesijoje (liepos 1 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, 81 nariui balsavus „už“ ir 1 balsavus „prieš“ priėmė šią nuomonę.

1. Įžanga

1.1 Tai, kad Europos tekstilės pramonėje dirba 2,1 milijono darbuotojų, demonstruoja šios pramonės šakos gyvybingumą ir didelį potencialą. Su naujų šalių įstojimu, šis skaičius išsaugaus daugiau kaip 500 000. Dėl inovacijų procesų ir produktų srityje, ši pramonės šaka ir toliau reikšmingai prisideda prie Europos gerovės: metinė per 200 mlrd. eurų apyvarta (neskaičiuojant pagalbinio sektoriaus), stiprus augimas – ypač „netradiciniame“ sektoriuje (moderni techninė tekstilė⁽¹⁾), kuris šiuo metu sudaro beveik 30 % visos produkcijos, – ir tyrimams bei plėtrai skiriamos išlaidos, artėjančios prie 8-10 % apyvartos.

1.2 Europos Sąjunga vaidina pagrindinį vaidmenį pasaulyje tekstilės ir drabužių sektoriuje. Prielaida, kad dėl globalizacijos pramoninių šalių tekstilės pramonė sunyks, pasirodė esanti klaidinga, juolab Europos atžvilgiu. Europos žemynas vis dar yra didžiausias tekstilės produktų eksportuotojas pasaulyje ir antras pagal dydį drabužių eksportuotojas pasaulinėje importo-eksporto rinkoje, kurios dydis 2002 m. sudarė per 350 mlrd. eurų (6 % pasaulio prekybos).

1.2.1 Čia verta prisiminti, kad didžiausia pasaulyje drabužių eksportuotoja yra Kinija.

1.3 Iki šiol Europa sugeba pasinaudoti savo privalumais kokybės ir organizacijos srityje: nedidelės produktų linijos, madingų produktų sistema, labai kūrybingas aukštosios mados segmentas, greitas reagavimas į pasikeitimus, greitas gamybos ir pristatymo laikas. Naujovių esama ir procesų bei „protingųjų“ medžiagų srityje. Tai lemia nanotechnologija ir naujieji pluoštai, t.y. techninė tekstilė, kuri yra labai konkurencinga ir kurios prekybos proficitas auga. Chemijos produktų taikymas tekstilei pastaruoju metu lėmė naujų produktų atsiradimą. Būtina pažymėti, kad patekimo į pasaulinę rinką sąlygos šiame sektoriuje yra labai įvairios. ES vidutiniškai taiko 9 % dydžio maito tarifus, tuo tarpu daugelis kitų šalių taiko iki 30 % tarifus, šalia didelių netarifinių barjerų.

(¹) „Techninė tekstilė“ vis dažniau naudojama tokiose srityse: drabužiai, agrotechnika, statyba, geotechnika, namų ūkio technika, pramoninė technika, medicinos technika, transporto technika, aplinkos technika, įpakavimo technika, apsaugos sistemų technika, sporto technika. Žr. 2 priedą.

1.4 Europoje tekstilės ir drabužių sektorius sugebėjo įgyvendinti keletą radikalių pokyčių ir, reaguodamas į naujų tarptautinių konkurentų atsiradimą, greitai pasinaudojo naujomis technologijomis sprendžiant skirtingų gamybos kaštų problemas. Europos pramonės reakcija buvo susijusi, iš vienos pusės, su tvirtu pasiryžimu vykdyti modernizaciją per konkurencingą technologijos pertvarkymą ir pritaikymą; ir, iš kitos pusės, su pasirengimu užimti naujas rinkos pozicijas, pasinaudojant kontaktų užmezgimo galimybėmis gamybos, platinimo, inovacijų ir technologinės rinkodaros srityje.

1.5 2002 m. bendros investicijos sudarė apie 9 % sektoriaus pridėtinės vertės, arba 5 mlrd. eurų. Beveik 70 % iš šios sumos teko tekstilės sektoriui, o drabužių sektoriui – apie 30 % Tekstilės sektoriaus prekybos balansas yra teigiamas, tuo tarpu drabužių sektoriuje importas viršija eksportą. Be to, tekstilės ir drabužių sektorius, prie kurio turėtų būti priskiriamas avalynės sektorius, yra labai įvairialypė ir sudėtinga pramonės šaka, kuri apima įvairiausių produktus: nuo modernaus sintetinio pluošto iki vilnos perdirbimo; nuo medvilnės iki pramoninių filtrų; nuo kilimėlių iki aukštosios mados prekių; nuo šlepečių iki avalynės, apsaugančios nuo korozinių chemikalų.

1.6 Tekstilės, drabužių ir avalynės pramonė yra sutelkta penkiose daugiausiai gyventojų turinčiose Europos Sąjungos šalyse, kurių bendrovės pagamina per tris ketvirtadalius Europos produkcijos šiame sektoriuje. Pridėtinė vertė taip pat yra sukonzentruota šiose šalyse, iš kurių svarbiausia yra Italija, toliau eina Jungtinė Karalystė, Prancūzija, Vokietija ir, mažesniu mastu, – Ispanija. Iš mažesnių šalių pridėtinės vertės prasme svarbų vaidmenį vaidina Portugalija, Belgija ir Graikija. Belgija yra ypač aktyvi techninės ir „protingosios“ tekstilės srityje. Kalbant apie naująsias valstybes nares, šis sektorius ypač svarbus Lenkijoje, Estijoje ir Lietuvoje, taip pat šalyse kandidatėse: Turkijoje, Rumunijoje ir Bulgarijoje.

1.7 Užimtumo lygis per pastaruosius penkerius metus vidutiniškai kasmet mažėjo po 2,6 % Ispanija ir Švedija yra išimtis iš šios tendencijos – šiose šalyse sektoriaus užimtumas 1995-2002 m. išaugo 2 % Kaip pilnavertis šio sektoriaus rinkos globalizacijos dalyvis, Europos tekstilės pramonė visapusiškai pertvarkė ir modernizavo savo bendroves, kurios subrangovams perdavė imlias darbui operacijas, vietoj to susitelkdama į įgūdžių reikalaujančius gamybos procesus. Informacijos ir komunikacijų technologijų, naujų technologijų ir efektyvesnių gamybos metodų panaudojimas taip pat vaidino svarbų vaidmenį.

1.8 Prekybos srityje importo kvotos turės išnykti, kai Susitarimas dėl tekstilės importo apribojimo (Multi-Fibre Arrangement) nustos galioti 2005 m. Tai reiškia, kad visos šalys turės įtemptai galvoti apie tai, kaip sukurti naujas prekybos tekstilės produktais sąlygas, kad Europos tekstilės pramonė galėtų konkuruoti pasauliniu mastu, ir tuo pačiu garantuoti sąžiningas sąlygas skurdžiausioms bei labiausiai pažeidžiamoms šalims. Vis labiau aiškėja, kad Barselonos proceso įgyvendinimui turi būti teikiama prioritetinga reikšmė. Numatyta laisvos prekybos zona tarp Europos ir visos pietinės Viduržemio jūros pakrantės, dėl to bendra Europos-Viduržemio jūros partnerystės zona tampa realybė.

2. Komisijos pasiūlymas

2.1 Komisijos komunikate kalbama apie sudėtingas tekstilės ir drabužių sektoriaus problemas. Siekiama padidinti jo konkurencingumą ir dinamiškumą taikant Lisabonos strategiją konkrečiai šiam sektoriui.

2.2 Komunikate siūlomos priemonės, pagrįstos pramonės ir prekybos politika, ypatingą dėmesį skiriant tokiems klausimams: užimtumas, tyrimai ir technologinė plėtra, inovacijos, profesinis rengimas, regioninė plėtra, subalansuota plėtra, verslo socialinė atsakomybė, visuomenės sveikata, vartotojų apsauga, kova su klastojimu, patentinės, pramoninės ir intelektinės nuosavybės teisės, konkurencijos politika ir valstybės pagalba.

2.3 Komisija siūlo kai kurias sritis, kuriose pramonės politikos priemonės būtų efektyvesnės ir našesnės, įskaitant tokias sritis:

— tyrimai, plėtra, inovacijos, naujos medžiagos ir „protingosios“ medžiagos, nanotechnologija, nauji gamybos procesai, švaresnė technologija, dėmesys madai ir kūrybingumo skatinimas;

— verslo socialinė atsakomybė: tarptautinių darbo ir aplinkos standartų laikymasis, atsakingas pokyčių pramonėje valdymas, konsultacijos su darbuotojais;

— švietimas ir mokymas: platesnės galimybės mažoms ir vidutinio dydžio įmonėms gauti finansavimą, tuo tikslu pasitelkiant racionalizuotas procedūras, informacijos platinimą ir veiksmų koordinavimą;

— kontaktų užmezgimo potencialo ir pajėgumų plėtotė;

— Dohos programa siekiant sumažinti bei subalansuoti muito tarifus ir pašalinti netarifinius prekybos barjerus;

— Iki 2005 m. užbaigti Europos-Viduržemio jūros partnerystės zonos kūrimą, siekiant užtikrinti laisvą tekstilės produktų judėjimą šalyse, turinčiose tas pačias kilmės taisykles ir administracinio bendradarbiavimo sistemas;

— Prekių ženklinimo sistemos patekimui į ES: ženklų naudojimo prekėms/produktams analizė pagal tarptautinius darbo ir aplinkos standartus;

— ES prekybos preferencijos: dėmesys 49 skurdžiausioms šalims (MPŠ – mažiau pažengusios šalys) (1) ir preferencinio statuso suteikimas drabužių pusfabrikačiams;

— Kova su sukčiavimu ir klastojimu, stiprinant egzistuojančias pramoninės ir intelektinės nuosavybės priemones ir priimant naujas; patikrinimai siekiant išvengti nesąžiningos komercinės praktikos; bendros muitų sistemos stiprinimas;

— kilmės ženklai „Pagaminta Europoje“, siekiant skatinti kokybiškus europietiškus produktus ir užtikrinti vartotojų apsaugą;

— Struktūriniai fondai: naujų gairių panaudojimas, ypač Finansinės perspektyvos 2007-2013 m. rėmuose.

2.4 Be to, Komisijos komunikate siūloma išnagrinėti galimybes imtis veiksmų:

— suinteresuotų subjektų lygiu;

— šalių narių lygiu;

— Europos Sąjungos lygiu.

2.4.1 Siūloma sudaryti aukšto lygio grupę, į kurią įeity Komisijos, šalių narių ir socialinių partnerių atstovai ir kuri įvertintų šias iniciatyvas bei jų įgyvendinimą įvairiais lygiais. Komunikate taip pat numatyta nuo 2005 m. pavasario iki 2006 m. pabaigos rengti reguliarias ataskaitas.

(1) Iš viso priskaičiuojama 49 mažiau pažengusių šalių, iš kurių 40 yra AKR (Afrikos, Karibų regiono, Ramiojo vandenyno regiono) šalys ir 9 – ne AKR šalys: Afganistanas, Bangladešas, Butanas, Kambodža, Laosas, Mianmaras, Maldivai, Nepalas, Jemenas.

3. Tekstilės pramonės atstovų požiūris

2004 m. sausio 21 d. Komiteto pastate Briuselyje Komitetas surengė susitikimą su tekstilės pramonės atstovais. Toliau išdėstytos nuomonės buvo tiek iš anksto pateiktos raštu, tiek pareiškėtos žodžiu susitikimo metu (¹).

3.1 Susitikime dalyvavę socialiniai partneriai – darbdaviai, profesinių sąjungų atstovai ir vietos administracijų atstovai – vieningai ragino imtis neatidėliotinių veiksmų siekiant sušvelninti itin staigų importo iš keleto šalių, įskaitant Kiniją, Indiją ir Pakistaną, poveikį Europos verslui šiame sektoriuje.

3.2 Artėjant 2005 m. ir kvotų režimo pabaigai, buvo raginama neatidėliotinai imtis tokių priemonių:

- galimybė pasitelkti naujus finansinius išteklius;
- specialios intervencijos per struktūrinius fondus;
- investicijos į mokymą ir atitinkamai – į žmogiškuosius išteklius;
- visoms šalims privalomas produktų kilmės ženklavimas;
- privalomas reikalavimas užtikrinti galimybę sekti procesą visuose gamybos etapuose;
- dėmesys vartotojų sveikatai pasitelkiant atitinkamą nepavojingų produktų ženklavimą;
- abipusiško muitų tarifų taikymo principas su sparčiai sektoriuje besivystančiomis šalimis;
- sutarčių su trečiosiomis šalimis peržiūrėjimas šalims, kurios pažeidžia prekybos taisykles, socialinius standartus, subalansuotos plėtos reikalavimus, ir šalims, kurios gamina branžuolinius ginklus;
- Europos muitinių organizacinių principų peržiūrėjimas, siekiant juos supaprastinti ir užtikrinti labiau specializuotus patikrinimus, kad būtų sumažintas sukčiavimas, kurio mastai pastaruoju metu yra nepakeliamai dideli;

(¹) Susitikime dalyvavo Europos parlamento narė, Tekstilės, drabužių ir odos sektoriaus forumo prezidentė ponía Concepció Ferrer i Casals. Europos Komisiją atstovavo Įmonių generalinio direktorato padalinio vadovas ponas Luis Filipe Girão ir Prekybos generalinio direktorato vadovas ponas Ghazi Ben Ahmed. Tarp 60 dalyvavusių asmenų buvo italų, vokiečių, prancūzų, turkų, lietuvių ir belgų.

— svarus finansinis indėlis į tyrimus, inovacijas ir paramą verslui, ypač MVĮ, kad jos galėtų diversifikuoti gamybą, užsiimdamos techninės ir „protingosios“ tekstilės gamyba.

3.3 Italijos tekstilės ir drabužių sektorius, kuris yra vienas labiausiai pažeidžiamų Europos Sąjungoje, pateikė bendrą visų didelių ir mažų šalies gamintojų bei profesinių sąjungų atstovų deklaraciją. Dokumente akcentuojama keletas prioritetų, kuriais remiantis rekomenduojama imtis efektyvių praktinių ir sava-laikių priemonių. Pasak dokumento, inertiškumas Europoje turėtų sunkių socialinių ir ekonominių pasekmių.

3.3.1 Pagrindinės dokumento mintys buvo tokios:

3.3.2 Bendrijos produktams nulinis tarifas suteikiamas tik 22 šalyse, tuo tarpu kitose rinkose taikomas vidutinis tarifas svyruoja nuo 15 iki 60 %. Be to, tokiems produktams dažnai taikomi įvairūs netarifiniai barjerai. Nuo 2005 m. tekstilės ir drabužių sektorius nebegalės pakelti privilegijų, kurios šiuo metu suteiktos didžiausiems ES konkurentams (Kinijai, Indijai, Pakistanui ir Indonezijai). Tokios privilegijos turėtų būtų teikiamos tik mažiausiai išsivysčiusioms šalims ir mažoms gaminančioms šalims, kurios pačios 2005 m. taps ypač pažeidžiamos.

3.3.3 Reiškama viltis, kad bus vengiama apibendrinto „Pagaminta ES“ produktų ženklavimo, vietoj jo naudojant aiškesnį „Pagaminta Italijoje-ES“, „Pagaminta Prancūzijoje-ES“ ir t.t. Per 60 % rinkoje esančių produktų jau dabar yra savanoriškai žymimi nurodant jų kilmę. Jeigu toks tekstas taptų privalomas, būtų lengviau taikyti sankcijas; šiuo metu egzistuojanti plati veikimo laisvė suteikia neribotas galimybes klastojimui ir sukčiavimui, o tai dvigubai kenkia Europos pramonei. Be to, Europos pirkėjai yra blogesnėje pozicijoje lyginant su Amerikos, Japonijos, Kinijos ar Australijos vartotojais. Nėra pagrindo atsakyti informacijos, kurią kiti rinkos dalyviai reikalauja pateikti privalomo prekių ženklavimo forma. Jeigu Europos vartotojai žinotų produkto kilmę, jie galėtų pagal savo poreikius tinkamai įvertinti ne tik kainą, bet ir kainos/kokybės santykį.

3.3.4 Ne kartą įrodytas ryšys tarp tekstilės ir sveikatos. Daugelį odos problemų sukelia žemos kokybės tekstilės produktų naudojimas. Tai yra dar viena priežastis, kad vartotojams būtų suteikiama galimybė pasirinkti, kokios kilmės teritorijos produktus pirkti.

3.3.5 Nelegalus aprangos prekių importas pasiekė pavojingą lygį, o klaidinančios „Pagaminta...“ ženklai sparčiai plinta tarp-tautinėse rinkose. Todėl raginama imtis griežtesnės kontrolės ir sankcijų.

3.3.6 Sektoriui itin svarbus naujų produktų bei gamybos procesų ir švarių technologijų vystymas siekiant subalansuotos plėtos.

3.3.7 Darbdavių ir profesinių sąjungų konfederacijos pabrėžė, kad jos visada siekė laikytis bazinių tekstilės ir drabužių sektoriaus elgesio kodekso principų, kurie iš esmės yra tiesiogiai įtraukti į šalių narių nacionalines kolektyvines darbo sutartis. Atitinkamai Komisija raginama tarptautiniuose susitarimuose taikyti socialinį matmenį.

3.3.8 Socialinis dempingas (produktų gamyba, kai darbo jėgos kaštai mažinami darbuotojų teisių sąskaita ir naudojantis vaikų bei prievartinio darbu) yra morališkai nepriimtinas, tačiau jo problemos negalima tiesiogiai spręsti įvedant antidempingo tarifus. Todėl pramoninės šalys, ypač Europoje, turėtų daug griežčiau kovoti su dempingu, įvesdamos griežtesnes nuostatas ir, kas yra itin svarbu, – pasinaudodamos Bendrąja preferencijų sistema (BPS) ⁽¹⁾. Ekologinis dempingas taip pat mažina gamybos kaštus žalos aplinkai sąskaita.

3.3.9 Tarptautinės organizacijos, padedamos pramoninių šalių, turėtų imtis tikslinių projektų, kad besivystančioms šalims būtų perduodamos žinios, susijusios su subalansuotos plėtos principo taikymu.

3.3.10 Siekiant šio tikslo gali būti naudinga naudoti ženklus, kuriuose būtų patvirtinama, kad į ES patenkančiam produktui yra taikomi tarptautinių aplinkos standartų reikalavimai.

3.3.11 Būtina siekti apsaugoti aplinką ir Europos įmonėms suteikti normalios veiklos bei konkurencijos sąlygas radikaliai peržiūrint susitarimų turinį.

4. EESRK komentarai

4.1 Pastaruosius keletą metų EESRK atidžiai stebėjo Komisijos pastangas užtikrinti, kad tekstilės ir drabužių sektorius vėl taptų vienu iš pagrindinių Bendrijos prioritetų. Komitetas ypač pabrėžia, kad geriausios praktikos įvairios inovacijų srityse pristatymas suteikė peno apmąstymams daugeliui žmonių, dalyvavusių konferencijose, kurias neseniai surengė įvairūs generaliniai direktoratai ⁽²⁾.

⁽¹⁾ EESRK nuomonė CESE 313/2004 (REX/141).

⁽²⁾ 2002 m. spalio 15 d. surengta konferencija „Europos papuošalų verslas tampa modernus“, Borsetė – Briuselis; 2003 m. kovo 20 d. konferencija „Tekstilės ir drabužių pramonės ateitis išsiplėtusi Europoje“; 2003 m. gegužės 5-6 d. konferencija „Tekstilės ir drabužių sektoriaus ateitis po 2005 m.“, Šarlemanas - Briuselis.

4.2 Deja, šių iniciatyvų, suteikusių peno apmąstymams, poveikis vietose neatitiko lūkesčių. Dėl to mums vėl tenka galvoti, kaip galėtume puoselėti žinias bei informaciją ir jas plačiau skleisti visiems suinteresuotiesiems.

4.2.1 Aktyvus darbdavių ir darbuotojų profesinių susivienijimų dalyvavimas visais lygiais turi būti glaudžiai susijęs su visų inovacijų procesu ir būti tokio proceso pagrindas.

4.2.2 Tik išmėginta socialinių partnerių bendradarbiavimo politika, įskaitant dvišalių agentūrų ⁽³⁾ patirtį ir bendras pastangas siekiant paremti sektoriaus augimą, leis mums tinkamai pasitikti globalizacijos iššūkius, kurie, ypač šiame sektoriuje „... kelia rimtą susirūpinimą...“, kaip neseniai teisingai pažymėjo Komisaras Lamy.

4.3 2003 m. lapkričio 27 d. surengto Pramonės tarybos posėdžio metu pramoninis konkurencingumas buvo apibūdintas kaip viena iš svarbiausių sričių, kuriose Europos Sąjunga ir šalys narės turi vaidinti svarbų vaidmenį siekiant Lisabonos strategijos tikslų įgyvendinimo (OL C 317, 30.12.2003, psl. 2). Tekstilės sektorius šiuo metu neabejotinai yra atviriausias deindustrializacijos proceso, kurį lemia nauji pasaulio prekybos aspektai, poveikiui.

4.3.1 Pirmiausiai dėl šių priežasčių tekstilės sektoriui būdingas nuolatinis pertvarkymo ir modernizavimo procesas; kartu pastebimas akivaizdus sektoriaus ekonominės veiklos sulėtėjimas, gamybos ir užimtumo mažėjimas. Tačiau tai yra strateginis sektorius, užtikrinantis užimtumą daugeliui žmonių, ypač moterims. Savo aukščiau minėtose išvadose Taryba, suvokdama sektoriaus reikšmę, ragina Komisiją iki 2004 m. liepos mėn. informuoti apie iniciatyvas, kurios gali būti įforminamos kaip paramos tekstilės sektoriui veiksmų planas.

4.4 Komitetas mano, kad Komisija, iš dalies atsižvelgdama į savo komunikate išdėstytas mintis, turėtų nedelsiant naujai pažvelgti į tokius dalykus:

4.4.1 Dohos plėtos darbotvarkės derybų atnaujinimas, jos pačios dokumento (COM(2003) 734 galutinis, 2003 m. lapkričio 26 d.) sustiprinimas reaguojant į aiškius darbuotojų, darbdavių ir vartotojų atstovų signalus ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Dvišalės agentūras sudaro mažų įmonių atstovai ir darbuotojai, kurie, remdamiesi abipusiškumo principu, priima ir suteikia finansavimą pagalbiniais, įgūdžių atnaujinimo ir inovaciniams kursams, kurie skirti smulkių ir mažų įmonių darbuotojams ir savininkams.

⁽⁴⁾ Žr. 2004 m. sausio 21 d. posėdžio medžiagą ir išvadas 13 punkte.

4.4.2 Muitinių vaidmuo integruotoje išorinių sienų valdymo sistemoje ⁽¹⁾, atsižvelgiant į Komiteto nuomonėje pateiktus svarstymus ir pasiūlymus.

4.4.3 Kilmės taisyklės preferenciniuose prekybos susitarimuose (COM(2003) 787 galutinis) būsimų tarifų lygio stabilizavimui, tuo tikslu rengiant naujus daugiašalių derybų raundus, pasirašant laisvosios prekybos sutartis ir remianti subalansuotą plėtrą. Be to, kaip ne kartą pabrėžta šioje nuomonėje, „taip pat būtina parengti administravimo procedūras, priežiūros ir apsaugos mechanizmus [...] siekiant užtikrinti, kad preferenciniai susitarimai būtų naudojami tinkamai ir apsaugotų verslo bendruomenę ir susijusius finansinius interesus nuo piktnaudžiavimo sistema“ ⁽²⁾.

4.4.4 Partnerystės su Kinija sąlygos ⁽³⁾, pagal kurias yra numatyti įvairūs Bendrijos išteklių konkurencijos tarp Kinijos ir ES didinimui (Jaunesniojo vadovaujančio personalo mokymo programa, Profesinio mokymo plėtra, pagal B7-3 antraštę).

4.4.5 Tinkamai finansuojamų Bendrijos programų įdiegimas siekiant paremti sektoriaus tyrimus, inovacijas (ne tik technologines) ir profesinį mokymą (ypač ryšium su mažų įmonių darbdavių ir darbuotojų pajėgumų pritaikymu prie naujos tarptautinės aplinkos ir vartotojų reikalavimų). Šį principą aiškiai apibrėžė Europos Parlamentas savo 2004 m. vasario mėn. rezoliucijoje dėl tekstilės ir drabužių sektoriaus ateities.

4.4.6 Vartotojų apsaugos priemonės. Vartotojai vis geriau suvokia potencialų tam tikrų produktų, kurie dažnai kontaktuoja su oda, poveikį sveikatai (pvz., dėl kontaktinių alergijų ir kitų odos susirgimų plitimo) ⁽⁴⁾. Atsižvelgiant į Europos teisinės bazės pokyčius, susijusius su maisto sektoriaus skaidrumo didinimu, panašūs teisės aktai turi būti priimti privalomo produktų ženklinimo srityje, siekiant informuoti vartotojus apie naudojamų medžiagų kilmę ir apie tai, kur buvo pagaminti gatavi produktai.

4.5 Privalomų „Pagaminta...“ ženklų įdiegimas galėtų padėti padidinti vartotojų pasitikėjimą, kad pirkdami drabužį jie moka kainą, atitinkančią kilmės šalyje (kilmės šalimi turi būti laikoma ta šalis, kurioje drabužis buvo užbaigtas, o ne šalis, kurioje jis buvo pagamintas) taikomus gamybos ir stiliaus standartus; tuo tarpu Komisijos pasiūlymas dėl ženklo „Pagaminta Europoje“ nėra įtikinantis. Vieningas Europos ženklas neleistų atsižvelgti į konkrečias iškilias atskirų šalių produktų savybes ir į „vienovės įvairovėje“ principą.

⁽¹⁾ COM(2003) 452 galutinis, 2003.4.24

⁽²⁾ COM(2003) 787 galutinis, 2003.12.18

⁽³⁾ COM(2003) 533 galutinis, 2003.9.10

⁽⁴⁾ Iš visų 5000 cheminių medžiagų, prieinamų tekstilės sektoriuje, yra naudojama apie 1000 medžiagų. Be to, egzistuoja nenurodytas skaičius įvairių skirtingų medžiagų derinių (tarp jų ir toksiškų), kurie yra naudojami dažymui ir kitokiam audinio apdorojimui. Europos Sąjungoje toksiškos medžiagos prieš panaudojimą yra atrenkamos, atmetamos arba apdorojamos sutinkamai su teisės aktais aplinkos ir sveikatos srityje. Atitinkamus kaštus prisiima Europos verslas.

4.5.1 Kalbant apie alternatyvas, pateiktas Komisijos pasiūlyme dėl kilmės ženklų, Komitetas primygtinai ragina pasirinkti privalomus ženklus tiek importuojamiems produktams, tiek vieningoje rinkoje gaminamiems produktams, kai jais yra prekiaujama Europos Sąjungoje. Tokia praktika paskatintų vartotojus rinktis „etiškus“ produktus tiek dėl jų kokybės, tiek dėl to, kad jų gamybos procese yra laikomasi darbuotojų teisių.

4.6 Verslo socialinės atsakomybės kultūra turėtų būti įtvirtinta kaip Europos modelis. Toks modelis turėtų būti taikomas ir besivystančioms šalims pasitelkiant specialias priemones, kurių efektyvumą būtų galima nustatyti vartotojų lygiu ir kurių prekybos aspektai būtų iš tiesų reikšmingi ⁽⁵⁾.

4.7 Siekiant paskatinti konkurencinį privalumą, vartotojai turėtų būti geriau informuojami apie pramonės šakoje galiojančius teisės aktus aplinkosaugos ir darbo vietos saugumo srityje.

4.7.1 Aiški Sąjungos pozicija subalansuotos plėtos atžvilgiu ir siekis laikytis Kioto protokolo grafiko gali būti įgyvendinamas ir susilaukti Europos gamybos sektoriaus pritarimo su ta sąlyga, kad bus pripažįstamos gamintojų pastangos šioje srityje. Tačiau jeigu nebus atsižvelgta į nesąžiningą konkurenciją, jeigu nebus imtasi veiksmų siekiant užkirsti tokiai konkurencijai kelią, tai sunku tikėtis, kad tarp Europos darbdavių ir darbuotojų sparčiai prigis pažangos kultūra. Be to, iniciatyvos šiuo klausimu trūkumas gali paspartinti Europos deindustrializacijos procesą, kuris būtų naudingas kai kurioms multinacionalinėms kompanijoms ⁽⁶⁾, galinčioms perkelti gamybą į šalis, kurios mažiau įsisažmonina aukščiau minėtus „socialinės rinkos ekonomikos“ principus.

4.7.2 Komisijos pastangos mažinti energijos vartojimą, pvz., diegiant ekologiško dizaino reikalavimus energiją vartojantiems produktams, po tam tikro laiko gali pasiekti numatytų tikslų, jeigu Europos pramonė – ypač tekstilės ir drabužių sektorius – vis dar turės rinką savo produkcijai ir išsaugos gamybos priemones ⁽⁷⁾. Priešingu atveju šis pasiūlymas taip pat sėkmingai gali būti pritaikytas ir kai kurioms tariamai besivystančioms šalims, kad jos galėtų pagerinti įrengimų, naudojamų savo produktų gamybai, energijos vartojimą.

⁽⁵⁾ Cf. COM(2004) 101, 2004.02.10 – Komisijos komunikatas „Mūsų bendros ateities kūrimas“, C dalis: „ES kaip globalus partneris“.

⁽⁶⁾ Žr. Eurostat: „BVP pasaulyje“. Iš viso pasaulio BVP, kuris 2002 m. sudarė 34 000 mlrd. eurų, per 55 % valdė apie 45000 tarptautinių bendrovių.

⁽⁷⁾ Pasiūlymas priimti direktyvą, COM(2003) 453 galutinis, 2003.8.1

4.8 Komitetas primygtinai ragina, kad visos Europos lygiu nuolatinis dėmesys būtų sutelktas į smulkias ir mažas įmones, kurių šiame sektoriuje yra labai daug. Ypatingą dėmesį būtina skirti dabartinei finansinei sistemai, kuri yra palankesnė dideliame verslui. Komitetas taip pat pripažįsta Komisijos pastangas atkreipti dėmesį į smulkių bei mažų įmonių problemas ir skatinti verslininkystę Europos kultūros dvasioje (¹).

4.9 Komitetas ragina sumažinti skaičių šalių, kurios naudoja Bendrąją preferencijų sistema, kaip nurodyta anksčiau. Ryšium su tuo Komitetas mano, kad šiuo metu ES taikomi maito tarifai, kurie yra vieni žemiausių pasaulyje, toliau neturi būti mažinami iki tol, kol labai konkurencingo tekstilės ir drabužių eksporto šalys atitinkamai nesumažins savo tarifų. 2004 m. sausio 29 d. rezoliucijoje dėl tekstilės ir drabužių sektoriaus Europos Sąjungoje ateities Europos Parlamentas taip pat rekomendavo taikyti abipusiškumo kriterijų arba „visame pasaulyje taikytinas patekimo į rinkas sąlygas, kurios atitiktų importo sąlygas, kurias ES taikys nuo 2005 m.“. Komitetas pritaria prekybos liberalizavimui, tačiau nepitaria vienpusiam liberalizavimui. Kitos šalys taip pat turėtų būti pasirengusios atverti savo rinkas ES tekstilės ir aprangos gamintojams

4.9.1 Būtina sustiprinti išorinių sienų muitinių kontrolę siekiant kovoti su rimbomis plagijavimo ir klastojimo problemomis. Tokias priemones būtina diegti suvienytų Europos muitinių tarnyboje, numatant konkrečią paramą naujoms šalims narėms.

4.9.2 Komitetas pritaria nuo sukčiavimų kenčiančių subjektų susirūpinimui ir mano, kad būtina imtis visų įmanomų priemonių siekiant mažinti sukčiavimo mastus. Muitinės tarnybos nuolat teigia, kad jos neturi pakankamai personalo tikrinti tranzitines prekes, ypač uostuose. Pavyzdžiui, į Neapolio uostą kasdien atgabenama vidutiniškai 1000 konteinerių, o personalo pakanka patikrinti tik tris konteinerius: vidutiniškai yra atidaroma mažiau nei 1 % konteinerių (tik atidaroma, ne patikrinama).

4.9.3 Atsižvelgiant į tokią situaciją, kurią dar pablogina nusiikalstamų grupių veikla, turinti įtakos verslui daugelyje Europos uostų, vienas iš galimų sprendimo būdų būtų tam tikrų produktų koncentravimas specialiai įrengtuose uostuose, kuriuose savo atstovus turėtų atitinkamų kategorijų suinteresuoti subjektai ir kuriuose muitinės tarnybos vykdytų griežtesnius patikrinimus.

4.9.4 Europos Parlamento rezoliucijos 11 punkte iš esmės pritariama tokiai pozicijai. Komisija yra raginama skatinti atitinkamas gamintojų pastangas ir jiems padėti įkurti priežiūros ir informacijos tinklą, kuris padėtų nustatyti suklastotų ar nuplagijuotų produktų šaltinius ir juos eliminuoti iš rinkos.

(¹) Žr., be kita ko, tokius dokumentus: COM(2001) 98 galutinis, 2001.3.1; COM(2001) 366 galutinis, 2001.7.18; COM(2003) 21 galutinis, 2003.1.21; COM(2002) 345 galutinis, 2002.1.7; COM(2001) 122 galutinis, 2001.3.7; COM(2002) 68 galutinis, 2002.2.6; ir COM(2003) 27 galutinis, 2003.1.21.

4.9.5 Kitas galimas sprendimas – paskirstyti užantspauduotus konteinerius į galutinės paskirties vietas. Tuo būdu smarkiai sumažėtų skaičius konteinerių, kuriuos reikia tikrinti uostuose ir kuriuos vėliau būtų galima patikrinti daug atidžiau.

4.10 Taip pat būtina reikalauti, kad prekių kilmės šalys gerintų kontrolę. Šalims, kurios pro pirštus žiūri į sukčiavimą ir kurios taiko neefektyvius kontrolės mechanizmus, turi būti laikinai panaikinamos palankios eksporto sąlygos. Vien tik dėl plataus BPS sistemos taikymo tekstilės ir drabužių sektoriuje ES kasmet negauna 2.2 mlrd. eurų maito mokesčių. Tuo tarpu šia sistema besinaudojančios šalys gauna tokio pat dydžio pelną. Jeigu ES suteikia tokios apimties privilegijų, ji turi teisę nustatyti terminus ir sąlygas tokioms privilegijoms gauti.

4.10.1 Komitetas gerai žino, kad tikrosios ES sienos nebūtinai sutampa su šalių narių geografinėmis sienomis: jos dažnai yra teritorijoje šalių, iš kurių vykdomas importas. EESRK jau yra išreiškęs savo nuomonę šiuo klausimu.

4.11 Dabartinės kilmės taisyklės yra per daug sudėtingos, jas per daug sunku taikyti ir lengva klaidingai interpretuoti, kadangi tam reikia labai gerai žinoti daugelį teisinių dokumentų. Šios taisyklės šiuo metu varžo prekybą ir labai skatina sukčiavimą. Privilegijomis besinaudojančios šalys dažniausiai tėra tik tarpininkės šalių, kurios neturi privilegijų, produktams.

4.12 Kalbant apie privilegijas, teiktinas besivystančioms šalims, Komitetas ragina Komisiją, ir ypač Prekybos generalinį direktoratą, apibrėžti aiškius standartus bent jau tokiose srityse: darbuotojų teisių apsauga, aplinkos apsauga, kova su narkotikų kontrabanda, bazinių žmogaus teisių laikymasis, subalansuota plėtra ir kiti svarbūs aspektai, susiję su vartotojų apsauga ir gyvūnų gerove.

4.13 Pereidamas prie Bendrojo muitų tarifo (BMT), Komitetas pabrėžia, kad neseniai priimtas Reglamentas 1789/2003, – kuriuo buvo pataisytas Reglamentas 2658/87 ir kuris įsigaliojo 2004 m. sausio 1 d., – taip pat yra keleto kompromisų dėl BMT lygio rezultatas. Dėl šių kompromisų atitinkamų nuostatų įgyvendinimas tampa sunkus ir sudėtingas, o tai savo ruožtu lengvina sukčiavimą ir mokesčių vengimą. Sritis „Papuošalai ir drabužių aksesuarai“, kuriai priskirti kodai 61, 62 ir 63, apima 466 rūšių gaminius; iš jų 398 rūšių gaminiams taikomas 12 % tarifas, o likusiems 68 taikomi tarifai svyruoja nuo nulinio iki 2 %, 4 %, 5,3 %, 6,2 %, 6,3 %, 6,5 %, 6,9 %, 7,2 %, 7,5 %, 7,6 %, 7,7 %, 8 %, 8,9 %, 10 % ir 10,5 %. Kitiems kodams, įskaitant 64 (avalynė, getrai ir pan.), 65 (galvos apdangalai ir jų dalys), 66 (skėčiai) ir 67 (plunksnos ir dirbtinės gėlės), taikomi tokie tarifai: 1,7 %, 2,2 %, 2,7 %, 4,7 %, 5 %, 5,2 %, 7 % ir 8 %.

4.13.1 Egzistuoja per 20 tarifų lygių, kurie taikomi iš viso 1516 sričių, pažymėtų Kombinuotos nomenklaturės (KN) kodais nuo 50 iki 67. Toks didelis kiekis labai panašių tarifų tik generuoja problemas ir demonstruoja sistemos silpnumą. Pati sistema galėtų būti racionalesnė ir mažiau įtakojama suinteresuotų ekonominių veikėjų, kurie užsitikrina maksimalią naudą, tuo pačiu sudarydami sunkumų daugeliui verslo subjektų. Komitetas mano, kad riboto tarifų skaičiaus (daugiausiai trijų ar keturių) nustatymas leistų smarkiai sumažinti sukčiavimą ir smarkiai supaprastinti sistemą.

4.14 Komitetas didelę reikšmę teikia būtinybei laikytis pagrindinių darbo standartų ir sąžiningos prekybos, aplinkos apsaugos ir kovos su narkotikų gabenimu reikalavimų. Iš tiesų, dabartinis BPS sumažina BMT lygį 40 procentų ir tuo būdu palengvina sąlygas visoms besivystančioms šalims, besilaikančioms socialinių ir aplinkos reikalavimų, eksportuoti savo tekstilės gaminius, drabužius ir avalynę į ES šalis su mažesniu nei 5 procentų tarifu; tačiau tokia moralinė kampanija neatnešė trokštamų rezultatų. Norimo poveikio mažinant prekybą narkotikais neturėjo ir 12-kai šalių taikytas specialus skatinamasis režimas, skirtas kovoti su narkotikų gabenimu. Tuo tarpu daug mažų Europos įmonių turėjo užsidaryti dėl nelygios konkurencijos: jų bendrųjų gamybos kaštų net negalima lyginti su tais kaštais, kurių susidaro dėl to, kad joms tenka laikytis progresyvaus, į subalansuotą plėtrą orientuoto reguliavimo ⁽¹⁾.

4.15 EESRK mano, kad Taryba, Komisija ir Europos Parlamentas turėtų dėti daugiau pastangų, kad BPS sistema nebebūtų taikoma šalims, norinčioms eksportuoti savo tekstilės, drabužių ir avalynės produktus į ES, tačiau nesilaikančioms pagrindinių teisių, kuriuos apibrėžė TDO ⁽²⁾ (Tarptautinė darbo organizacija ⁽³⁾).

4.16 EESRK yra įsitikinęs, kad vienam gyventojui tenkantis BVP negali būti vienintelis kriterijus priimant sprendimą dėl to, ar šalis turi teisę į nuolaidas tekstilės sektoriuje pagal BPS sistemą. Komitetas taip pat pritaria plačiai reiškiamam susirūpinimui, kad neproporcingai didelės privilegijos yra suteikiamos toms šalims, kurioms mažiausiai jų reikia. Siekiant užtikrinti, kad BPS parama būtų sutelkta į tas šalis, kurioms jos labiausiai reikia, Komitetas rekomenduoja, kad sistema nebebūtų taikoma šių kategorijų šalims:

— OPEC šalims narėms ⁽⁴⁾;

— šalims, kurių JT neįtraukia į „besivystančių šalių“ sąrašą;

⁽¹⁾ Žr. nuomonę REX/141 (BPS), 6.6.2, 6.6.2.1, 6.6.2.2 ir 6.6.2.3 punktai

⁽²⁾ C29 – Priverstinio darbo konvencija; C87 – Susivienijimų laisvės ir organizacinės teisės apsaugos konvencija; C98 – Organizacinės teisės ir kolektyvinio derėjimosi konvencija; C100 – Lygus atlyginimo konvencija; C105 – Priverstinio darbo uždraudimo konvencija; C111 – Diskriminacijos (įdarbinimo ir užimtumo) konvencija; C138 – Minimalaus amžiaus konvencija; C182 – Blogiausių vaikų darbo formų konvencija.

⁽³⁾ Žr. REX/141 (BPS), 6.6.2.3 punktą

⁽⁴⁾ Venesuela, Alžyras, Nigerija, Libija, Jungtiniai Arabų Emyratai, Kataras, Kuveitas, Irakas, Iranas, Indonezija.

— šalims, kurios įgyvendina branduolinio ginklo programas;

— šalims, kurios yra mokesčių mokėtojų prieglobsčiai;

— šalims, kurios turi dvišalius ar regioninius susitarimus su ES ⁽⁵⁾;

— šalims, kurios nesilaiko pagrindinių teisių, kurias apibrėžė TDO ⁽⁶⁾.

4.17 Visoje ES plačiai paplitę technologiniai mazgai ir inovacijų centrai turėtų padėti gerinti pramonės, universitetų ir pilietinės visuomenės organizacijų bendradarbiavimą ir pasikeitimą patirtimi tarp verslininkų.

4.18 Techninė, modernioji tekstilė ir techninė avalynė apima vis didesnę rinkos dalį Europoje ir pasaulyje. Solidžios patirties dėka mažos ir vidutinio dydžio Europos bendrovės tiek dabar, tiek ateityje gali vaidinti svarbų vaidmenį gaminant drabužius, kurių gamybai gali būti naudojami nauji cheminiai procesai ir naujos technologijos.

4.19 EESRK mano, kad egzistuoja poreikis imtis bendrų Komisijos ir šalių narių veiksmų finansuojant ir remiant įvairias pažangias paslaugas, kurios galėtų pagerinti verslo subjektų veiklą ir tuo būdu subalansuoti inovacinių drabužių pasiūlą ir paklausą.

4.19.1 Europos socialinis fondas (ESF) ir 6-oji struktūrinė tyrimų ir plėtros programa turėtų būti naudojama siekiant stiprinti ir plėtoti pajėgumus, reikalingus rengti naujo tipo profesionalus, turinčius konkrečių techninių įgūdžių ir galinčius tinkamai diegti inovacijas mažose ir vidutinio dydžio įmonėse. Ypatingą dėmesį reikėtų atkreipti į tas ES šalis, kuriose tekstilės ir aprangos sektoriai turi strateginę reikšmę.

4.19.2 Norint padėti verslui gerinti ir plėsti techninės tekstilės ir avalynės produktų gamybą, būtini tokių sričių profesionalai: technologijų audito analitikai, pertvarkymo planų rengimo specialistai ir specialistai, turintys įgūdžių ieškoti naujų verslo galimybių.

4.19.3 EESRK yra įsitikinęs, kad puoselėjant egzistuojančias vietos galimybes – technologinius mazgus, universitetus, organizuotą dialogą tarp darbdavių, darbuotojų ir vietos valdžios, – verslo įmonės, ypač MVĮ, turėtų naudoti iš bendradarbiavimo su šiais naujo tipo profesionalais užtikrinant naują konkurencinės technologijos lygį ⁽⁷⁾.

⁽⁵⁾ (Bendroji preferencijų sistema), 6.6.1.2. punktas

⁽⁶⁾ Ten pat

⁽⁷⁾ Mažos įmonės dažnai norėtų pereiti nuo drabužių iš tradicinių produktų gamybos prie drabužių iš techninės arba „protingosios“ tekstilės gamybos, tačiau joms trūksta reikiamos informacijos ir žinių apie techninius bei prekybinius procesus.

4.20 Komitetas, kaip ir Komisija bei Europos Parlamentas, pripažįsta, kad mažos firmos (su mažiau nei 50 darbuotojų) sudaro apie 70 % visos ES tekstilės, drabužių ir avalynės pramonės sektoriaus; apie 20 % firmų turi nuo 50 iki 249 darbuotojų, o likusios 10 % firmų įdarbina 250 darbuotojų ar daugiau. Šiam sektoriui būdinga didesnė moterų darbuotojų koncentracija nei kitose pramonės šakose. Pastangas skatinti inovacijas ir technologijos atnaujinimą aiškiai stabdo didelė bendrovių sklaida Europoje.

4.21 EESRK, kurio atstovai palaiko tiesioginius ryšius su pilietinės visuomenės organizacijomis, keletą kartų pasmerkė neatslūgstančias sukčiavimo operacijas, susijusias su įvairių prekių gabenimu per Bendrijos sienas. Ryškiausi sukčiavimo pavyzdžiai yra šie:

- deklaracijose nurodomi ne tie produktai, kurie yra išmuitinami ⁽¹⁾;
- prekės neturi atitikties sertifikatų ir dažnai yra pavojingos vartotojams;
- prekės pagamintos nesilaikant intelektinės nuosavybės teisių;
- prekės, kurioms taikoma trianguliacija tarp įvairių šalių ⁽²⁾;
- prekės, kurios neatitinka kilmės taisyklių ⁽³⁾;
- suklastotos arba nuplagijuotos prekės.

4.21.1 Neseniai buvo atlikta keletas šio reiškinio statistinių tyrimų. EESRK pritaria tam, kad Europos Sąjunga galų gale priėmė Reglamentą, pagal kurį muitinėms numatoma galimybė deginti ir naikinti suklastotas prekes ⁽⁴⁾.

4.21.2 Tačiau Komitetas mano, kad sėkmė šioje srityje yra ribota.

4.21.3 Tiesą sakant, muitinių tarnybų direktoriai skundžiasi dėl to, kad Bendrijos reglamentavimas, kuris turėtų kompensuoti fragmentišką nacionalinę teisinę bazę, turi trūkumų ir kad trūksta personalo ir išteklių tinkamai veikti tokioje didelėje ir aktyvioje rinkoje.

⁽¹⁾ Muitų tarifų procentas priklauso nuo importuojamo produkto tipo. Dažnai jie yra deklaruojami kaip „įvairūs produktai“, kuriems taikomi mažesni tarifai nei tie, kurie taikomi realiai importuojamiems produktams.

⁽²⁾ Rekomendacinis dokumentas „Kilmės taisyklių ateitis preferenciniuose prekybos susitarimuose“, COM(2003) 787 galutinis, 1.2.2 punktas.

⁽³⁾ Ten pat.

⁽⁴⁾ Reglamentas (EB) 1383/2003, 03.07.22. Įsigalioja 2004.7.1

4.21.4 Pirmajame 2003 m. pusmetyje Europos muitinės perėmė per 50 milijonų suklastotų ar kontrabandinių prekių ⁽⁵⁾. 2000-2002 metų laikotarpiu sukčiavimo mastai drabužių sektoriuje padvigubėjo, o parfumerijos ir kosmetikos sektoriuose – patrigubėjo ⁽⁶⁾. Tačiau tai tik ledkalnio viršūnė, palyginus su tuo, kas praslydo nepastebėta.

4.21.5 Kalbant apie šių produktų kilmę, 66 % jų yra pagaminama Azijoje, ypač Kinijoje ir Tailande. Pasak Komisaro Bolkesteino, klastojimas neapsiriboja prabangos prekėmis: visi kasdienio vartojimo produktai yra potencialūs klastojimo ir plagijavimo taikiniai; dėl to, kad MVĮ vis dažniau tampa klastotojų aukos ⁽⁷⁾.

4.21.6 Šio reiškinio mastai didina spaudimą Europos firmoms ir verčia jas stabdyti prekybą, todėl joms tampa nepakeliamai sunku likti rinkoje.

5. Detalieji komentarai

5.1 Nuo 1971 m. Europos Bendrija – iš pradžių per Bendrąjį susitarimą dėl tarifų ir prekybos (GATT), o po to per PPO (Pasaulinę prekybos organizaciją) – suteikė dideles Bendrojo muto tarifų (BMT) nuolaidas besivystančioms šalims.

5.1.1 Neklasifikuotiems produktams (non-sensitive) muto mokestis netaikomas, kai besivystančios šalys tokius produktus importuoja į Bendriją.

5.1.2 Klasifikuotiems produktams (sensitive), įskaitant tekstilės, drabužių ir avalynės produkciją, taikoma 20 % nuolaida (bendrasis režimas), kuri specialiojo režimo atveju išauga iki 40 % ⁽⁸⁾.

5.1.3 2003 m. Jungtinės Tautos įvardijo 116 besivystančių šalių. Tuo tarpu ES privilegijas suteikia 174 šalims ⁽⁹⁾.

5.1.4 Azija plačiausiai naudojasi preferencinėmis sąlygomis, gaudama beveik 70 % visų preferencijų 2002 m. Vien tik Kinijai tenka apie 25 %

⁽⁵⁾ IP 03/1589 of 24.11.03.

⁽⁶⁾ Ten pat

⁽⁷⁾ Ten pat

⁽⁸⁾ Specialusis darbuotojų teisių apsaugos režimas; Specialusis aplinkos apsaugos režimas; Specialusis kovos su narkotikų gamyba ir gabenimu režimas.

⁽⁹⁾ Reglamentas 2501/2001 I priedas.

5.1.5 TDA (tekstilės, drabužių, avalinės) sektoriuje vidutinis ES tarifas aukščiau nurodytoms šalims sudaro 4,8 % JAV taiko 8,9 % tarifą, Japonija – 6,6 % tarifą, o Kanada – 12 % tarifą. Kinija taiko 20 % tarifą, Tailandas – 29 %, Indija – 35 %, o Indonezija – 40 % tarifą ⁽¹⁾.

5.2 Europos-Viduržemio jūros partnerystės regiono TDA gamintojai ir toliau susiduria su problemomis patekti į Azijos rinkas. Siekdamas sukurti kliūtis prekybai, šios rinkos įvedė netarifinius barjerus, kurie kelia rimtų problemų visai Europos pramonei ⁽²⁾.

5.3 Visoje ES gamybos pramonėje tekstilės pridėtinė vertė sudaro 2,5 % ⁽³⁾. Tačiau kai kuriose šalyse ji yra didesnė: Liuksemburge – 8,7 %, Portugalijoje – 6,3 %, Graikijoje – 5,1 %; Italijoje – 4,6 %, o Belgijoje – 4,3 % ⁽⁴⁾. Naujosiose ES valstybėse tekstilės ir aprangos pramonė yra dar svarbesnė: Lietuvoje – 16,1 % ⁽⁵⁾, Estijoje 10,5 % ⁽⁶⁾ ir t.t.

6. Baigiamosios pastabos

6.1 Daugelis Europos verslininkų mano, kad dabartinė situacija yra neteisinga ir nepakeliama. Jie dažnai yra priversti nutraukti prekybą, kadangi jiems tenka susidurti su nesąžininga konkurencija, kai nėra būtinų sąsajų su verslininkų gebėjimais ar pagarba žmogaus teisėms darbo vietoje. Verslininkai, darbuotojai ir skirtingo lygio ES pareigūnai turėtų turėti bendrą viziją apie konkurencingo ir pažangaus Europos drabužių ir tekstilės sektoriaus vidutinio laikotarpio ir ilgalaikę ateitį.

6.1.1 Pagarba pagrindinėms darbuotojų teisėms, kurias nustato pagrindinės TDO normos, turi būti stiprinama tiek specialiomis TDO kontrolės procedūromis, tiek tampriu bendradarbiavimu tarp TDO ir PPO. ES privalo dėti daugiau pastangų siekiant užtikrinti, kad TDO taikomi darbuotojų apsaugos principai taptų vienu iš kertinių PPO principų.

⁽¹⁾ Šaltinis: ES Komisija.

⁽²⁾ Dažniausiai taikomi netarifiniai barjerai yra šie: papildomi mokesčiai ar rinkliavos; minimalios importo kainos; muitinių atliekamo įvertinimo kainos, nemokamos už importuojamas prekes; nepagrįstai diskriminuojantys reikalavimai dėl ženklavimo ir firminių pavadinimų; importo patvirtinimo režimai; sudėtingos pažangos procedūros.

⁽³⁾ Kod. nuo 17.1 iki 17.6.

⁽⁴⁾ Šaltinis: Eurostat „ES gamybos pramonė 1992-2002“.

⁽⁵⁾ Lietuvos Respublikos Statistikos departamentas, 2003

⁽⁶⁾ Estijos Respublikos Statistikos departamentas, 2003

6.2 Preferenciniai muitų tarifai galėtų būti taikomi tik 49 mažiausiai išsivysčiusioms šalims. Dohoje inicijuotos derybos turėtų užtikrinti platesnį abipusiškumo principo taikymą tarp Europos-Viduržemio jūros partnerystės regiono ir Azijos šalių. Būtina pasiekti pasaulinį susitarimą Dohos raundo rėmuose, kad per konkretų nustatytą laikotarpį, pvz., 5 metus, visi muitų tarifai būtų sumažinti iki maksimalaus vieningo 15 % dydžio tarifo.

6.3 Būtina sustiprinti ES muitinės kontrolę siekiant kaip galima greičiau sukurti bendrą muitinių sistemą, atitinkančią vieningos rinkos teisinę bazę.

6.4 Siekiant kovoti su klastojimu bei sukčiavimu ir vartotojams suteikti daugiau informacijos, galėtų būti sukurtas kilmės ženklo (geografiniu, socialiniu, aplinkos aspektu) tvarka.

6.4.1 Dėl tos pačios priežasties EESRK siūlo ištirti galimybę pradėti taikyti tekstilės produkcijos kontrolės strategiją, kadangi ši priemonė padėtų mažinti sukčiavimą, susijusį su kilmės teisės aktų taisyklių ⁽⁷⁾ pažeidimu ir produktų klastojimu.

6.5 Komitetas remia Komisijos pastangas diegti griežtesnius prekybos apsaugos instrumentus ir antidempingo bei antisubsidijavimo priemones. Komitetas ragina Komisiją įgyvendinti apsaugos priemones, ypač tais atvejais, kai sukčiavimas buvo nustatytas ir patvirtintas. Dohos derybose ES turėtų pasistengti pasiekti, kad apsaugos priemonės, antidempingo veiksmai ir kita apsauga, tokia kaip kilmės reglamentų pakeitimai ir kt., būtų naudojamos žymiai drausmingiau.

6.6 Komisija privalo dėti daugiau pastangų, kad PPO garantuotų, o šalys narės laikytųsi TRIPS (su prekyba susijusių intelektinės nuosavybės aspektų).

6.7 Būtina stiprinti gebėjimus inovacijų srityje – ypač ryšium su MVĮ, – įgyvendinant projektus ir programas, dėl kurių susitariama vietos lygiu ir kartu užtikrinti visų socialinių partnerių indėlį ir tyrimų centrų dalyvavimą. Europoje veikia keletas didelę patirtį turinčių tekstilės koledžų. Būtų labai naudinga sukurti meistriškumo tinklą, turintį glaudžius ryšius su įmonėmis ir darbo rinka, kad būtų galima pasinaudoti galimybėmis, kurias suteikia šeštoji struktūrinė programa, ir įgyvendinti techninio prognozavimo programą skatinant sektoriaus technologinę pažangą.

6.7.1 Europos tekstilės sektorius savo privalumus, tokius kaip produktų madingumas ir grožis, privalo papildyti inovacijomis, įdiegti naujus pluoštus ir sudėtinius audinius, praturtintus nanotechnologijos tyrimų pagrindu sukurtais milteliais, kurie pagerina tokias produkto savybes kaip tinkamumas numatytam tikslui, saugumas, apsauga nuo karščio ir dėvėjimo kokybė.

⁽⁷⁾ Rekomendacinis dokumentas „Kilmės taisyklių ateitis preferenciniuose prekybos susitarimuose“, COM(2004) 787 galutinis, 2003 m. gruodžio 18 d.

6.7.2 Neaustini audiniai – specialūs audiniai, apdoroti cheminėmis medžiagomis, kurios veikia kaip lipni medžiaga – vis labiau populiarėja įvairiuose sektoriuose, įskaitant sportą, statybas, aeronautikos ir transporto pramonę. Kaip jau buvo minėta, ši rinka nuolat plečiasi, suteikia produktų diversifikacijos galimybę ir puikų plėtros potencialą ⁽¹⁾.

6.8 CCIC (Pramoninės kaitos konsultacinė komisija), kuri įgijo daug patirties kelerius dešimtmečius spręsdama problemas, susijusias su anglių ir plieno rinkų plėtra ⁽²⁾, galėtų vaidinti svarbų vaidmenį kaip tarpininkas tarp Komisijos ir tekstilės sektoriaus, palengvinantis produktų diversifikavimo pastangas.

6.8.1 Egzistuoja poreikis perkvalifikuoti tuos darbuotojus, kurie neteks darbo dėl neišvengiamų pertvarkymų. Būtina skatinti ir plėsti verslininkų suinteresuotumą naujais sudėtiniais produktais. Subalansuotos plėtros galima tikėtis tik jeigu jauni žmonės susipažins su naujais produktais ir jeigu jiems bus padedama įvertinti tokių produktų savybes bei įsisavinti su tokiais produktais susijusius pagarbos aplinkai principus. Tokios Europos institucijos kaip CCIC, kurios turi tiek socialinės, tiek techninės patirties, gali įnešti svarbų indėlį šioje srityje.

6.9 Tekstilės, drabužių ir odos sektorius yra pirmasis sektorius, kuriam taikoma neseniai inicijuota Komisijos vertikali pramonės politika, papildanti horizontaliąsias politikas. Visi stebėtojai, ypač sektoriaus darbdaviai ir darbuotojai, sutinka, jog yra gyvybiškai svarbu siekti, kad Komisija, kartu su šalimis narėmis ir socialiniais partneriais, sugebėtų padėti šiam sektoriui modernizuoti savo technologiją ir tinkamai reaguoti į globalizacijos iššūkius.

6.9.1 Šalia technologinių platformų, jau apibrėžtų Bendrijos politikose ⁽³⁾, gali būti numatyta ketvirtoji platforma, skirta įvairiems modernaus dizaino tekstilės aspektams.

6.10 Deindustrializacijos procesas vyksta visose labiau išsivysčiusiose šalyse. Europos Sąjungoje pridėtinė tretinio sektoriaus vertė išaugo iki 70 % viso BVP (22 % – pramonė, 5 % – statyba ir 3 % – žemės ūkis) ⁽⁴⁾. Tačiau šis procesas neturėtų būti skatinamas, kadangi didelė dalis pridėtinės vertės yra nukreipiama į verslo subjektus arba kyla iš jų: prekybos ir transporto srityje – 21,6 %; finansinių ir verslo paslaugų srityje – 27,2 %; viešosios administracijos srityje – 21,6 % ⁽⁵⁾.

6.11 EESRK mano, kad visa Europos „socialinės rinkos ekonomikos“ įtaka turėtų būti panaudota siekiant pakeisti PPO taisykles, kad jos taptų kiek įmanoma efektyvesnės. Šiuo metu galiojančios taisyklės neleidžia importuoti draustinus produktus, išskyrus tais atvejais, kai kyla pavojus. Tačiau pagarbos tam tikriems socialiniams, aplinkos ir ekonominiams prioritetams turėtų būti reikalaujama nedelsiant, atsižvelgiant į tai, kad ES, kaip pasaulinio masto ekonominis subjektas, gali pagerinti pasaulinius valdymo standartus, siekdama „skleisti subalansuotą plėtrą visame pasaulyje per ... tarptautinį bendradarbiavimą ir geras vietines strategijas“ ⁽⁶⁾.

6.11.1 Šių politikų, kurių privalo laikytis besivystančios šalys, įgyvendinimo kaštai iš dalies galėtų būti padengiami iš plėtros bendradarbiavimo programų, kuriomis siekiama pagerinti komercinį elgesį. Programos turėtų būti reguliariai peržiūrimos.

6.12 Šiuo metu turbūt yra pasiektas toks globalizacijos proceso etapas, kai daugiau dėmesio būtina skirti visos visuomenės „kolektyviniams pasirinkimams ir nuostatoms“, siekiant švelninti tarptautinę įtampą ir užkirsti kelią ideologiniams „prekybos karams“, kurių daugėja ir kurių greičiausiai nepavyks sustabdyti naudojant dabartinius mechanizmus ir taisykles.

Briuselis, 2004 m. liepos 1 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Roger BRIESCH

⁽¹⁾ Anglies pluoštas ir aramidai yra atsparesni, lengvesni ir lankstesni nei tradiciškai naudojami metalai.

⁽²⁾ Žr. EAPB konsultacinio komiteto, kuris vėliau tapo PKKK, darbą.

⁽³⁾ Aviacinė kosmonautika, komunikacijos ir plienas.

⁽⁴⁾ Šaltinis: Eurostat „Bendrosios pridėtinės vertės struktūra, 2002 m.“

⁽⁵⁾ Šaltinis: Eurostat, ten pat.

⁽⁶⁾ COM(2004) 101 galutinis, 2004.02.10 „Mūsų bendros ateities kūrimas“, psl. 24.

PRIEDAS

prie Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės

Nors „už“ buvo pateikta bent ketvirtis balsų, nebuvo priimta tokia pataisa:

Išbraukti 6.1.1

Balsavimo rezultatas:

Už: 31

Prieš: 32

Susilaikė: 9
